

L'Europa del 93

Jacques Delors, president de la Comissió de Brussel·les —on es preparen les lleis que cada dia més governen la vida dels ciutadans de l'Europa Comunitària— explica en aquesta entrevista le seues idees sobre una qüestió clau: ¿qui governarà Europa?

Yaun de l'Ecotais/Jean Leclerc du Sablon

«No sóc partidari de transferir poders a nivell comunitari sense parar».

trada en vigor del mercat únic l'1 de gener de 1993?

—No. Si s'és realista, no es pot parlar de falta de democràcia. Això, però, no vol dir, si més no en el meu esperit, que no s'haja d'aconseguir un nou progrés institucional als voltants de 1993-1995. Si marxem vers la unió econòmica i monetària, hi farà falta un reforç de les institucions europees en un sentit específicament polític. En la Història, no hi ha cap gran aventura sense desequilibri. L'acabament de la construcció comunitària en els àmbits de l'economia i dels diners necessitarà alguns complementos, alguns reequilibris constitucionals.

—¿Com els veu?

—Es poden fer dues hipòtesis. És a dir, pel camí del pensament dels pares del tractat de Roma, fer de la Comissió de Brussel·les —actualment nomenada pels governs dels dotze estats membres— una espècie de consell de ministres que fóra responsable davant de les dues cambres: el Parlament Europeu, elegit per sufragi universal, i un senat que representara els dotze governs. La segona hipòtesi —de la qual no sóc el més ben situat per a parlar perquè no és competència de la

Comissió— s'aplicaria per a donar la darrera paraula als estats i als governs. Això representaria que cada govern designara un vice-primer ministre encarregat de les qüestions europees. Aquests responsables es reuniria cada quinze dies a Brussel·les i, si fóra el cas, amb més freqüència, en un consell encarregat de decidir; dit altrament, encarregat d'arbitrar en última instància. La Comissió es mantindria dins els poders actuals, incloent-hi el dret d'iniciativa. Tal com ha proposat Michael Heseltine, antic ministre (conservador) britànic de Defensa en el llibre que acaba de publicar, en aquesta hipòtesi la segona Cambra es podria compondre amb representants designats pels Parlaments nacionals. Cadascun d'aquests dos sistemes té la seua lògica.

Això no obstant, només és pot discutir concretament en la mesura en què s'ha contestat la pregunta «¿qui fa què? O, altrament: «¿Fins on s'ha de potenciar la integració europea?» En la segona fórmula, l'expressió pròpia de la sobirania nacional —i no solament europea, perquè cal mantenir aquesta distinció— es produeix a nivell europeu, és a dir, en la segona Cambra.

—Així doncs, ¿1993 no representa cap canvi en l'àmbit institucional?

—De moment, realitzem plenament el salt institucional que significa l'Acta Única i la seua obra mestra: el gran mercat, i que jo resumiria així: primerament, el consell de ministres, instància de decisió, pot decidir per majoria qualificada en molts àmbits, i ho fa. Tot seguit, el Parlament Europeu acreixerà els seus poders. Ara té poder de codecisió per a les noves adhesions i per als acords d'associació amb països tercers. I pel que fa al procés legislatiu dels principals problemes, té el poder d'esmenar, que, per analogia, es podria comparar amb el del Senat francès. És a dir, participa en l'elaboració de la legislació en dues lectures successives; la darrera paraula, però, pertoca al consell de ministres. En fi, ja que la comissió europea no ha augmentat els seus poders, la seua eficàcia només depèn de la seua capacitat d'innovar i de convèncer. Té dret d'iniciativa: s'en-

Dèficit, quantes vegades hem sentit aquesta paraula durant les llargues negociacions per a la construcció de la Comunitat Europea, sobretot quan es parlava de política econòmica. Si el terme té èxit tant a Brussel·les com a Estrasburg, no s'aplica, però, als pressupostos. La moda consisteix a evocar el *dèficit democràtic* a Europa. Canvi qualitatiu que testimonia la profunda evolució dels costums polítics europeus. Els ciutadans dels dotze països de la CEE han estat cridats a elegir —el 15 de juny uns i el 18 els altres— els seus diputats a un Parlament sobre el qual s'ha ironitzat àmpliament. Absentisme. Poders limitats. Grans declaracions sobre els drets de l'home... a l'altre costat del món. Impotència, però, a Europa. En suma, una assemblea de «frustrats», que diu un funcionari que hi treballa des de fa vint-i-cinc anys. Però Europa, igual que tots els somnis, entra en la nostra vida sense pressa. ¿No és significatiu que aquest escrutini *marginal* siga viscut per alguns governs nacionals com una espècie de referèndum? A França, ¿és millor comptar amb l'experiència i el seny d'un Giscard o amb els nous costums d'un renovador per a assegurar-hi la supervivència de la dreta? ¿Sabrà Laurent Fabius donar una imatge de president a l'esquerra? A l'Alemanya Federal, ¿conservarà Helmut Kohl el mandat de canceller? Bettino Craxi, ¿té encara algun destí a Itàlia? ¿El mal-estar social a Espanya perdonarà Felipe González? ¿Han arribat els grecs a la darrera plana de l'assumpte Papandreu? Margaret Thatcher, ¿pot continuar mantenint la seua posició a la Comunitat en contra dels seus amics conservadors? Mentre s'agiten els escenaris nacionals, el decorat europeu espera el director d'escena. En exclusiva, Jacques Delors, president de la Comissió de Brussel·les —on es preparen les lleis que cada dia més ens governen la nostra vida—, desvela les seues idees sobre una qüestió clau: ¿qui governarà Europa?

—¿Pateix Europa un *dèficit democràtic* o s'arrisca a patir-lo des de l'en-

carrega d'executar les decisions i de controlar l'aplicació de les lleis europees, però és fals dir que està més enllà de les sancions. El Parlament Europeu pot votar la censura de la Comissió. D'un altre costat, imagineu-vos que el consell europeu expressa la seua profunda decepció quant a l'acció de la Comissió: ¿creieu que jo seguiria sent el president un dia més?

—*¿Com reaccionaria si sentira dir, com s'ha dit durant la campanya electoral francesa, que cal donar al Parlament Europeu poder d'iniciativa i, en conseqüència, poder de decisió en última instància?*

—Cal que les institucions actuals roden. Així, a la Comissió la nostra tasca consisteix a escoltar aquests parlaments quan tenim necessitat de consultar. Pense que l'equilibri actual és bo. Tanmateix, una vegada s'haja acabat la nostra obra legislativa —hem d'adoptar 280 directrius europees per a realitzar el gran mercat— i quan, al si de la Comunitat, es tracte principalment de gestionar un espai econòmic i social, llavors canviarem. Ja no hi haurà aquesta marxa forçada d'avui: l'acció legislativa serà menys densa, les responsabilitats de l'executiu seran majors per tal d'assegurar la convergència de les polítiques nacionals i la realització de les polítiques comunitàries.

Però, tornant a la pràctica constitucional, són els passos menuts els que compten. Així, el canceller Helmut Kohl, president del Consell europeu el desembre de 1985, ha consultat a l'Assemblea d'Estrasburg la nominació del nou president de la Comissió. I, el 17 de gener següent, ha pronunciat de fet un discurs d'investidura que ha donat lloc a una votació. Això no pareix massa, però el Parlament s'introdueix progressivament en el mecanisme de nominació del president de la Comissió.

—*En aquest equilibri institucional que es busca, ¿és normal que els membres de la Comissió siguin nomenats i no elegits?*

—L'elecció dels membres de la Comissió només es pot considerar amb dues condicions: si la Comissió esdevé un executiu de manera absoluta i, en conseqüència, pot prendre decisions en última instància dins un àmbit més ampli que el dels poders de decisió actuals; si s'assegura l'equilibri entre l'expressió de les sobiranes nacionals i la de la sobirania comunitària. Llavors es podrà considerar l'elecció dels membres de la Comissió per les instàncies representatives dels pobles europeus.

—*¿Quines instàncies?*

—Primer que res, s'ha de saber qui fa què a Europa. A llarg termini i per-

sonalment, no sóc partidari de transferir poders a nivell comunitari sense parar. Pense que la Comunitat ha d'aplicar els principis de subsidiaritat i de complementarietat. La subsidiaritat: no encetar a nivell europeu res que es pugui fer millor en l'esglaió nacional. La complementarietat: per a ser útil, l'organització comunitària no necessita emparar-se de tots els poders d'un àmbit. Prenem com a exemple l'educació. Per raons de tradició, de respecte a la Història, s'ha de quedar sota la jurisdicció dels estats, però no hi ha res que prohibisca a la Comunitat de tenir-hi accions complementàries. I a pesar que el Tractat de Roma no li dóna cap competència en matèria d'educació, la CEE ha assolit grans èxits amb programes d'intercanvi com ara Erasmus o Cometa.

—*Vostè diu que cal mantenir els poders dels Parlaments nacionals...*

—Pense que fa falta fer-los participar encara més. Quan es tracta de directrius, el Parlament nacional ha de traslladar aquells textos a la legislació del país. Encara té, doncs, un gran poder. Si desautoritza el mandat europeu del seu govern, pot censurar-lo, és a dir, canviar-lo.

—*¿Cal que tothom avanci al mateix ritme o hi ha algun mitjà institucional perquè cadascú vagi a la seua marxa?*

—Hi ha tota classe de disposicions. Primerament, l'atorgament a un país d'un període de transició que li permet adaptat-se a les noves regles de joc, avançar al seu ritme. Així, l'1 de juliol de 1990 començarà l'alliberament total de moviment de capitals. Només serà aplicat plenament per vuit països. Els altres quatre (Irlanda, Portugal, Grècia i Espanya) tenen una derogació provisional perquè la seua economia no els permetria encara suportar aquest nou marc.

Després, he introduït a l'Acta Única el medi ambient, la investigació i la tecnologia, principalment. Llavors, s'ha previst que, pel que fa a la investigació i a la tecnologia, tres o quatre països, sota la forma anomenada «de programes complementaris», puguin encetar una investigació sense que els altres siguin obligats a participar-hi.

Després, quan adoptem mesures d'harmonització —ja que la construcció d'Europa es basa en la parella liberalització-harmonització i en una segona parella: competència-cooperació—, aquestes mesures es poden concebre de manera que permeten als països que tenen uns estàndards de protecció més alts de conservar-los, tant si es tracta, per exemple, de protecció dels llocs de treball dels treba-

lladors com del medi ambient. Així doncs es pot veure que fins i tot en els textos hem tingut el seny de respectar la diversitat. És el que jo dic l'Europa de geometria variable, no de dues velocitats, fórmula que no m'agrada gens. La noció d'una Europa de geometria variable serà molt útil en el futur...

—*El dispositiu de tres eixos —Consell, Comissió, Parlament—, ¿és suficient per a gestionar el difícil problema britànic?*

—No; hi ha encara dos punts importants: el caràcter optatiu d'algunes propostes, una espècie de menú, i la subsidiaritat. El menú d'opcions podria aplicar-se a una futura societat de dret europea que facilitaria la cooperació i els agrupaments de les empreses i ens estalviaria moltes despeses inútils i moltes OPA. L'estatus de societat de dret europea seria facultatiu. Com hem de tractar el lloc dels treballadors en l'empresa, no se'ls oferirà solament un model, sinó tres, de manera que cada país pugui triar segons les seues tradicions: cogestió a l'alemanya; consulta a la francesa i negociació a nivell d'empresa a la britànica. Això és una altra exemple il·lustratiu de la voluntat de construir una Europa pluralista. El tercer model s'ha concebut per als anglesos i preveu que seran els caps d'empresa i els empleats els que decidiran dins el marc d'un conveni d'empresa la modalitat en què volen ser informats i consultats.

A més, hi ha la subsidiaritat. Prenem com a exemple la dimensió social de la construcció europea. Hi ha, és clar, la voluntat d'afirmar el que és un element essencial del model social europeu, és a dir, el diàleg entre els interlocutors socials, a més del joc del mercat i de les accions de l'estat i de la banca central. Aquests són els pilars tant de l'economia social de mercat a l'alemanya com del model nòrdic o les estructures franceses i italianes. Però la concertació dels interlocutors socials no té el mateix sentit en tots els països. Hi ha països —els del Nord— en què es parla de l'autonomia dels interlocutors socials, cosa que significa que gran part de les conquestes socials s'han decidit a base de convencions bilaterals entre patronal i sindicats, sense intervenció de l'estat. En altres països, en canvi, és tradicional que la llei tinga un paper més important, com en el cas de França. Podem concebre la construcció d'Europa respectant la tradició de cadascú. Em preocupa que es diga: «Europa serà això o no serà». De fet, Europa serà pluralista o no serà. Europa guanyarà si s'enriqueix amb les

«La construcció d'Europa és un instrument per a la nostra identitat dins aquesta mundialització».

seues diversitats i si les sap aprofitar. Perdrà si les vol esborrar.

—A pesar d'aquest pluralisme, ¿veu si s'esbossa l'homo europeus?

—Sovint, oblidem que si no hi hagués la construcció d'Europa, França i els altres països haurien d'enfrontar un fenomen de mundialització de l'economia que és el fet dominant d'aquesta darrera part del segle. La mundialització no es limita solament a l'economia, és també una informació que ens arriba a tots i, fins i tot, per mitjà de formes de cultura banalitzades. ¿Què ha provocat l'electro-xoc de llibertat als països comunistes al començament, si no el rock i les sèries americanes? Ens agrada o no, ho hem de reconèixer, però.

S'ha d'abandonar totalment la idea que la nostàlgia sempre serà una possibilitat i que, en conseqüència, si no quallara Europa, ens podríem quedar ben calentets, nosaltres, els francesets, amb la nostra propensió a l'universalisme d'un costat i el nostre caràcter terriblement provincià de l'altre. Cap barrera no podria impedir, fins i tot si

no hi hagués CEE, que un francès es compre demà una antena per a captar les cadenes de televisió per satèl·lit. Doncs bé, pense que els que no són europeus de tot cor, els que consideren que no tenim massa coses en comú, almenys han d'acceptar que la construcció d'Europa és un instrument per a preservar la nostra identitat dins aquesta mundialització. Europa no ha de ser l'arbre que ens amague el bosc en què es transforma l'univers, amb el desafiament dels nous països industrialitzats d'Àsia i amb el problema angixant de la pressió demogràfica al nostre voltant. En principi, el nostre projecte consisteix a esdevenir un mercat de 320 milions d'europeus i, per tant, la principal potència econòmica del món. Això implica una aposta considerable d'accions i de negociacions. Heus ací una possibilitat de cooperació entre europeus, és a dir, una possibilitat de sentir-se més a prop d'aquests que no d'altres. En cinquanta anys, ens felicitarem per això perquè les enteses exclusivament bilaterals amb empreses japoneses o americanes tindrien conseqüències en la nostra cul-

tura i en la nostra identitat. No som una cultura, sinó una comunitat d'interessos culturals que està amenaçada i que hem de defensar.

—¿Els americans s'inquieten pel proteccionisme d'una «fortalesa europea»...?

—Això és notícia d'estiu. Deixem de banda els japonesos perquè no estic segur que vagen de bona fe —l'hospital que se'n riu de la caritat, si se'm passa l'expressió—, amb els americans, però, és més aviat un problema d'incomprensió: hem de provar que no som una fortaleza. Una altra qüestió és veure algunes cames que flauegen quan els americans alcen el to. ¿A sant de què se'ns recriminarà que tinguem una política comercial comuna si tots els països en tenen una?

—¿Creu que es pot deixar de banda el problema de la defensa d'Europa?

—Els països europeus només podran assegurar la prosperitat material, la defensa de la seua identitat i la seua independència si un dia tenen una política comuna de defensa. Es tracta d'una qüestió d'oportunitat per a capir-ne la mancança. En aquest moment, primer que res s'ha de convèncer els europeus perquè tinguem una actitud similar, una anàlisi comuna, feta d'obertura i de vigilància respecte a l'Est i a les iniciatives de Gorbátxov. A més a més, els nostres pobles no ho entendrien. Però ja hi tornarem. Almenys, jo hi tornaré.

Jo concep la construcció de l'Europa de demà, en sentit ampli, més com una dialèctica entre, d'un costat, el reforçament de la integració política i econòmica de la Comunitat i, de l'altre, una obertura als altres països europeus. Obertura del gran mercat, com també algunes formes de cooperació en els àmbits econòmic, científic i cultural. No volem abandonar el projecte de constituir la unió europea i no volem ignorar tampoc que al nostre voltant hi ha uns europeus que volen marcar políticament que tenen la mateixa vena històrica que nosaltres.

—¿És això el que té al cap Gorbátxov quan parla de «casa comuna»?

—Ja li he contestat abans. Jo veig més aviat un poble amb moltes cases. En aquest poble regna un ambient de convivència i d'intercanvi. Això no obstant, els dotze hi tenen la seua casa pròpia i en guarden la clau a la butxaca. □